

bilifim 4mevsim

Sayı: 7 Temmuz, Ağustos, Eylül 2020

Kentsel Yaşam

Kentsel Yaşam ve Yeşil Altyapı,
Prof.Dr. Meltem Yılmaz 1

Kentsel Dönüşüm-Esmiyor Artık
Ayşe Eser Baransel 5

GEZİ 18

Bir Petersburg Üyküsü 18
Efsanevi Kentliler 25

Kapak fotoğrafı: Enes Karaoğlu

Bilifim 4 Mevsim dergisiyle ilgili geribildirimleriniz, görüş ve önerileriniz için

bilisim4m@bilisim.com.tr

adresine e-posta gönderebilirsiniz.

Grafik Tasarım-Dizgi
Solutionz B2B Marketing

Bilifim 4 Mevsim Dergisi, Bilifim Bilifim ve Yazılım Sistemleri Anonim Şirketi tarafından TC yasalarına uygun olarak elektronik dergi olarak yayınlanmaktadır. Bilifim 4 Mevsim Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Bilifim AŞ'ye aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf ve illüstrasyonların her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz. Yazıların sorumluluğu yazarlara, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

İÇİNDEKİLER

ii
Kurucumuzdan

5
Toplumbilim

Editörden	i
Kurucumuz'dan	ii
Kentsel Yaşam ve Yeşil Altyapı	1
Toplumbilim	5

1
Kentsel Yaşam ve
Yeşil Altyapı

bilişim
4mevsim

bilişim
4mevsim

TEŞEKKÜR

bilişim4Mevsim dergisine, her zaman olduğu gibi desteklerini esirgemeyen Kurucumuz

Prof. Dr. Aydın Köksal'a,

Bu sayımızda, *kentsel yaşama* bir mimar gözüyle yaklaşarak "yeşil altyapı"ya dikkat çeken ve bizi *bilinçli birer kentli* olmaya davet eden

Prof. Dr. Meltem Yılmaz'a,

"Dışarıdaki karmaşadan önce kendi içimizdeki karmaşayı, hızı, gürültüyü fark edebilmek her şeyin değişebileceğini de anlamaya başlarız," diyen, kentlerde yaşamamızı kolaylaştıracak ipuçlarını keyifli bir söyleşide aktaran Eğitimci

Aynur Çalışır Sirel'e

İçimizden bölümünde, sorularımızı içtenlikle yanıtlayan Kalite Liderimiz

Esin Özcan'a

Ve

görüş ve önerileriyle bizleri motive eden Bilişim AŞ Çalışanları ile siz Değerli Okuyucularımıza sonsuz teşekkürler.

Kendinize iyi bakın, sağlıklı kalın.

KENTSEL YAŞAM ve YEŞİL ALTYAPI

Prof. Dr. Meltem Yılmaz
Hacettepe Üniversitesi Mimarlık
Fakültesi Dekan V.

*"Dünyamız, insanların
gereksinimlerini karşılayacak
kadar kaynağa sahip, fakat onların
hırsları için
yeterli kaynak yok."*

Gandhi

KENTSEL YAŞAM ve YEŞİL ALTYAPI

Kentsel Yaşam, kentlerin oluşması ile başlamıştır. Peki 'Kent' ne demektir? Sayın Prof. Dr. Ruşen Keleş Hocamızın Kentbilim Terimleri Sözlüğünde kent şu şekilde tanımlanmaktadır: "Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi". Kentler teknoloji alanındaki gelişmelerle sürekli bir değişim içerisinde olmuşlardır ve bu değişim endüstri devrimi ile daha önce görülmemiş bir hız kazanmıştır. Endüstri devrimi ile hızla değişen üretim biçimleri, tüketimi de etkilemiş ve kırsal alanlardan kentlere doğru nüfus hareketleri oluşmaya başlamıştır. Kentlerdeki nüfus yoğunluğunun artması "kentleşme" kavramını oluşturmuştur.

"Kentleşme" oldukça geniş bir kavramdır, kısaca değinmek gerekirse Kentbilim Terimleri Sözlüğündeki tanımına bakabiliriz: "üretim ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlenmeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci" olarak tanımlandığını görürüz. Dünyada, kentsel nüfusun üçte ikisinden fazlası gelişmekte olan ülkelerde yaşamakta, ve bu ülkelerdeki nüfus artışının üçte ikisi kentsel alanlarda gerçekleşmektedir.

Kentleşme, özellikle az gelişmiş ülkelerde, gelişmiş ülkelere oranla çok daha hızlı ilerlemektedir. Bu artış, gelişmekte olan ülkeler için, bir yandan kimi olanaklar yaratırken, bir yandan da, onları birçok yeni sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. En önemlilerinden bir tanesi, kentlerdeki altyapı sistemlerinin ve hizmet sunumlarının, nüfus artışı ile doğru orantılı olarak gelişim gösterememesidir. Bunun sonucunda, yaşam kalitesi ve çevre koşulları bozulmaktadır.

Ben bu yazımda, "Yeşil Altyapı"ya değinmek istiyorum. Altyapı deyince genellikle temiz su, pis su tesisatı, su giderleri, ulaşım vb. gibi sistemler akla gelmektedir. Çünkü, kent deyince de aklımıza sadece yapılar, gökdelenler, yollar, arabalar, kalabalık, trafik, tüketim gibi kalıplar gelmektedir. 20. Yüzyıl 'Kentleşme Yüzyılı' olarak isimlendirilmiştir, insanlığı kentlerde yoğunlaşırken kentsel çevre, tamamen yapıpırdan, yollardan kısaca yapı fiziksel çevreden oluşmuştur. İnsanlar doğanın bir parçası olduğunu ve yaşamak için doğal çevreye ihtiyacı bulunduğunu unutmuştur. O kadar ki, yapıları ve de kentleri inşa ederken hiç düşünmeden topografyayı ve doğal çevreyi değiştirip dönüştürmüşler, yeşili unutmuşlardır. Doğal çevreye yapılan bu saygısız müdahaleler sonuç olarak yine insanın kendisine zarar ver-

bilişim
4mevsim

KENTSEL YAŞAM ve YEŞİL ALTYAPI

Prof. Dr. Meltem Yılmaz

miştir. Nasıl mı? çevre kirliliği ile, doğal afetlerle insanların sağlığını ve yaşamını doğrudan etkileyerek.

"Yeşil Altyapı" kavramı, 20. Yüzyılda unutulmuş olan ve kentlerin yapılanmasında yeterince yer verilmeyen hidrolojik ağlar üzerine temellendirilen, sayıları gittikçe azalan ancak ekolojik işlevleri yerine getirmesi bakımından önemli olan yeşil alanlar ile, yapıları altyapı arasında bağ kurmak fikrine dayanan gelişmekte olan bir planlama ve tasarım kavramıdır. (Aslan, B.G. ve Yazıcı, K. Erişim Tarihi :2020) Yeşil altyapı; tıpkı yollar, kanalizasyon sistemleri, hastaneler ve inşa edilmiş veya diğer bir ifade ile gri altyapının diğer bileşenleri gibi, toplumun önemli gereksinimlerini karşılamaktadır. Toplumun sağlığını ve yaşamının tamamlayıcısı, bütüncüsel durumundadır. Yeşil altyapı anlayışı çerçevesinde kentsel alanda bulunan ekolojik sisteme bütünsel olarak yaklaşılır. Yani göl, akarsu, nehir, sulak alanlar, milli parklar, doğal su sistemlerinin sürekliliğinin sağlanması, yağmur suyunun tutulması ve tekrar kullanılması, orman alanları, yaylaları ve diğer doğal alanları birbirine bağlayan geniş peyzaj bağlantılarını korumayı

ve hayvanlar için habitat oluşturmayı kapsamaktadır. Başka bir deyişle, bölgeden yerele doğru her türlü doğal yapıyı kapsayan bir yaklaşımdır.

Yeşil altyapı; sorunu başlama noktasında çözme amaçlayan çeşitli doğal çözümlerden oluşmaktadır. Örneğin, ağaçlar, kirliliği sokaklara ve kanalizasyon sistemlerine girmeden durdurup, buharlaşma ve topraktan süzme yöntemleriyle arıtmaktadır; aynı şekilde çatı bahçeleri de yağmur suyunu yere düşmeden tutarak olabilecek bir sel felaketini önleyebilmektedir. İsveç'te katıldığı uluslararası bir toplantıda, küresel ısınmanın Malmö'yu yağış miktarında artış olarak etkilemiş olmasından dolayı sel baskınlarına uğradıklarından ve yağmur suyunu yere düşmeden çatılarda tutabilmek için çatıları yeşil çatıya dönüştürdüklerinden bahsedilmişti (Foto 1).

Foto 1: Malmö'de küresel ısınmanın etkisiyle oluşan sel baskınlarını önlemek için yeşil çatılar inşa edilmiştir (Yılmaz, 2008).

"Yeşil altyapının kent içinde dengeli ve bağlantılı bir şekilde planlanması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi ise kentlilerin talebine bağlıdır."

Yeşil altyapının yararları arasında artan karbon depolama, yüksek hava kalitesi, şehir ısı adalarının azaltılması, doğal yaşam ortamının ve eğlence-dinlenme alanlarının artması sayılabilir. Günümüzde kentlerimizi gözlemlediğimiz zaman yeşil dokunun giderek azaldığını, yerini beton bloklara bıraktığını görmekteyiz. Ama, insanların doğaya ve yeşil ortamlara ihtiyaç duyduğunu da gözlemliyoruz. Acaba kentlerde yaşayan insanlar yeşil ortamlara olan ihtiyaçlarının farkındalar mı? Hafta sonları kentlilerin zamanlarını yeşil alanlarda geçirme eğilimleri, yeşil alanlara, parklara yönelmeleri bu ihtiyacın var olduğunu göstermektedir. Fakat kentlerimizde yeşil alanlar giderek azaldığı için yeşil olma özelliğini koruyabilen yerlerde aşırı bir yoğunluk oluşmaktadır. Bu yoğunluk, o yeşil ortamın zarar görmesine, özelliğini yitirmesine, konforun kaybolmasına neden olmaktadır. O zaman, yeşil altyapının kent içinde dengeli ve bağlantılı bir şekilde planlanması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi ise kentlilerin talebine bağlıdır. Çünkü kentlerimiz ran-

bilişim
4mevsim

KENTSEL YAŞAM ve YEŞİL ALTYAPI

Prof. Dr. Meltem Yılmaz

la teslim olmuş durumdadır. Eğer kentlerde yaşayan insanlar daire veya konut alacakları zaman kişi başına düşen yeşil alan miktarını da sorgulasalar ve ona göre alımı gerçekleştirse belki yeşil alan oluşumuna da önem verilmeye başlanır. Covid-19 salgınının (pandemisinin) dolayı açık ve yeşil alanların insan sağlığı için ne kadar önemli olduğu ve insanlığın açık ve yeşil alanlara ihtiyaç duyduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Fakat, bu ihtiyacı sadece yapı bloklarının ve de yerleşim sitelerinin tasarımında ele almak yetmez. Yeşil alanların, bir bütün olarak kent ölçeğinde dengeli ve bağlantılı bir şekilde planlanması gerekmektedir sağlıklı kentler için.

“Doğal varlıkların üzerinden rant elde edilmesi planlama kararları ile engellenmelidir. Yüksek yapıların inşa edileceği alanlar doğal varlıklardan uzak olmalıdır.”

Ankara'ya 20 km uzaklıkta bulunan Mogan ve Eymir Gölleri ve İmrahor vadisi Ankara için önemli doğal varlıklardır. Eymir Gölü ODTÜ'nün yönetiminde olduğu için yakın çevresi yapılaşmadan korunmuş ve ODTÜ

tarafından ağaçlandırılmıştır. Fakat, Eymir Gölünden bakıldığı zaman yakın çevresindeki tepelerin sırtlarından yüksek yapı bloklarını görebilirsiniz (Foto 2). Tehdit eder gibi bu yapıların yükseklikleri yıllar içerisinde giderek artış göstermiştir ve Eymir manzaralı diye pazarlanmıştır. Doğal varlıkların üzerinden rant elde edilmesi planlama kararları ile engellenmelidir. Yüksek yapıların inşa edileceği alanlar doğal varlıklardan uzak olmalıdır,

Foto 2: Eymir Gölü yakın çevresi ve tepelerin sırtlarında yükselen yapılar (Yılmaz, 2010).

Ayrıca, Eymir Gölünün kıyıları yan yana çay-kahve işletmeleri ile dolmuştur. Bu durum, Gölün sakinliğinin bozulmasına neden olmasının yanında ısınma, pişirme eylemleri yüzünden Gölün kirlenmesine de neden olmaktadır. Aslında bütün bu oluşumları sadece ranta bağlamak eksik kalır, kültürel özelliklerimizin de önemli bir payı var doğal

“Kentleri insanlar biçimlendirmektedir. Kültürel özelliklerimizin bazılarını doğal varlıkların korunabilmesi için değiştirmemiz gerekiyor.”

varlıkların zarar görmesinde. Nedir bu kültürel özelliklerimiz? Birinci sırada en güzel doğal alanlarda mangal yapma alışkanlığı geliyor; bir diğeri restoran – kafe talebi. Toplum tarafından bu türden talep olmasa bu kadar işletme açılmaz. Doğal ortamlarda sadece yürüyüş de yapılabilir yeme-içme eylemi olmadan böylece doğal güzelliklerin daha rahat farkına varılabilir; Kültürel özelliklerimizin bazılarını doğal varlıkların korunabilmesi için değiştirmemiz gerekiyor,

KENTSEL YAŞAM ve YEŞİL ALTYAPI

Prof. Dr. Meltem Yılmaz

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın, park ve mesire alanlarında piknik yapılmasını ve mangal kullanılmasını yasakladığı haberini okuyunca sevindim. Ama, ertesi günkü bir haberde de İstanbul'da Has Bahçenin duvarının dışında mangal yakılarak duvar üzerinde bulunan parkların arasından diğer aile bireylerine uzatıldığının belirtilmesi kültürün bu alandaki olumsuz etkisini bir kez daha göstermiş oldu.

Kentleri insanlar biçimlendirmektedir; dolayısıyla, kentlerin oluşumunda ve kentsel yaşamın biçimlenmesinde kültürün önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Kentlerimizde bulunan doğal varlıkları insan ve doğa sağlığı için koruyacak şekilde bazı kültürel kodlarımızı değiştirmeliyiz ve aynı zamanda rant ağırlıklı taleplerden ve planmalardan uzak durmalıyız. Doğal varlıklar insan sağlığının vazgeçilmezleri arasındadır.

Kaynakça

Keleş, Ruşen (1998) Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
Prof. Dr. Bahriye Gülgün Aslan Yrd. Doç. Dr. Kübra Yazıcı, Yeşil Altyapı Sistemlerinde Mevcut Uygulamalar <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/525268> Erişim Tarihi 26.08.2020.

Prof. Dr. Meltem YILMAZ

Prof. Dr. Meltem Yılmaz, Ortaođu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nü 1986 yılında bitirdi. 1990 yılında "Kent İçindeki Tarihi Çevrelerin Korunması ve Geliştirilmesi" başlıklı teziyle Yüksek Lisansını tamamladı. "Mülkiyet Hakkının Doğal ve Kentsel Çevreye Olan Etkileri – Ankara Mogan ve Eymir Gölleri Örneği" başlıklı teziyle doktorasını aldı, 2006 yılında Doçent, 2012 yılında ise Profesör oldu. McGill Üniversitesinde 6 ay "Sürdürülebilir Mimarlık" üzerine araştırma yaptı. Hacettepe Üniversitesi'nde, Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı (2013-2016), Mimarlık Fakültesi Dekan Vekilliği (2014-2016), İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölüm Başkanlığı gibi idari görevlerde bulundu. Halen Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü öğretim üyesi ve Mimarlık Fakültesi Dekan Vekilidir. 2011 yılından beri YÖK Engelli Öğrenci Komisyon Üyeliğini sürdürmektedir. Mimarlık ve İç Mimarlık alanlarında uygulanmış projeleri bulunmaktadır. Sürdürülebilir Mimarlık ve Engellilere yönelik mekânsal düzenlemeler üzerine birçok ulusal ve uluslararası yayın gerçekleştirmiştir.